

Lönj mac duciënj (ciënj) de mïth ke thukul

Wël ke lëk enöj mïth ke thukul ku mëdhiëth ka dumuuk

Thukuul ke akuma ke Niu Thawuth Welith (NSW) aa ye luui arëet bikë të yenë piöc thïn cök tō ke ye röth kuony, ku ye yän ke piöc cök dik enöj raan ebën të tō kōc thïn ebën. Wok ye ciënj ye kōc määth nïim ku cïnic këreec ye kōc yök thïn piöc ku nhiarku bï tō kenë mïthkuony ke thukul.

Në thukuul ke akuma ke NSW, mïth ke thukul aa ye keek tïnj cït men de kë ye thönj ke lëu bikë dhiil lëu në luoi, e ke:

- bikë mïth kōk ke thukul, dupiööcken ku kōc lui në thukulic ku kōc ke kōmiönitï ya theek
- bikë löönj ke thukul ku löönj ke yön de piöc theek ku yekë kä ye dupiööcken lueel ya piñ
- bikë ya them bikë kä ke piöc tō nhial arëet yök
- bikë röth mac në dhöl nōnjic athëek ye kōc ke thukul ku kōmiönitï ye cök yök röth/röt e ke thek keek, yekë biäk de ciënjden ku ye keek kuony
- bikë kë ye kōc këëk cök thök apiath, në dhöl de ciënj lōdïu, yenë raan luök yicde/yicde
- bikë alëth ye mïth ke thukul keek ceñj ka alëth bï keek ceñj cït men de löñ
- bikë ya lō thukulic në nyindhia (e ke të cenë löñ wët dët lueel bikë cie lō)
- bikë kä ke luoi ku yööt ku kä tō thïn yenë ke luoi cie bï ya riöök
- bikë tō e ke cïn këreec ye tuöl enöj keek ku cïkë tōnj ye looi ka bikë kä ke tōnj (cït dhanj ka pal), wël rec ye löñ ke gël, miäu/möu, wëil ye maath cöl beepith (vapes), tap ye cöl i-thigareteth (e-cigarettes) ye bëi në thukulic
- bikë mïth kōk cie ye jöör, diñ gup, riäac, ka bikë kōc ya tek yiic (guem) në thukulic.

Thukuul aa ye awäc/awuöc dhuk nhom cït men de löñ të cenë kë ye raan yeth në guöpde ka kōc kōk luoi kë cïi piath ka të bï yen kë piath bëi në biäk de piöc ku piöc dik arëet.

Mïth ke thukul kedhia/ebën aa nōnj yic bikë:

- tō ke cïn këreec bï keek yök të tō kek në thukulic
- piöc yök ku bikë ya tō në kä piöcë keek yiic kedhia

- bï keek theek në mïth kōk ke thukul, dupiöc ku kōc kōk lui në thukulic
- bikë kä ye keek tak (wëtten) ya lueel, luelkë kä wickë keek ku bikë jam në nhiaamden wickë.

Bäny de thukul ku dupiöc ke thukul, e ke lui në dhöl ye kek kōc nyic luoiden de piöc, kek aa ye kōc nōnj yic bikë ciënj yenë löönj theek ku tïnj benë kōc tō të piath cïnic kërac ye kōc yök thïn, piöc nōnjic kuony, kë ye piöc piñ apiath, ku yekë jam të nōnj en wët cï rot wuöc të tō mïth ke thukul e ke dëëk kä wic bikë ke kä bï ke looi kāk.

Dipäätmen yen amuk wël mac dhöl yenë kä yenë ke luui yiëk kōc ku kä cït bïi bei de löönj mac luoi, dhöl yenë wët ye kōc kuony në luoi, ku dhöl de piöc lōcök bï bäny ke thukul ku dupiööcken nyuöth të bï kek kë bï looi tïnj cït men de kë nyickë/njickë në luoidenic.

Në ye dhöl kän, Akuma de NSW ku Dipäätmen de Piöc aa bï köc kenë wët ku tēm de bäny ke thukul ku dupiöc ke biäk tō piiny në ajuieer de piöcic.

Lönj mac duciënj de mïth ke thukul: Kä ye mïth ke thukul keek looi

Bï ciënj ye kōc mat yiic etök, piöc, ku piir piath cïnic kërac cök bï tō në kem ke kōc, ku tän bï mïth ke thukuul ke akuma de NSW ya tō ke cïn këreec ye keek yök thïn, aa cï Dipäätmen de Piöc ke täau tuenj.

Wo/ok ye dhöl yenë ke piöc ku piöc luoyi thïn looi në yän juëc yenë luui thïn bï ajuieer/aguieer yenë nyiny/njiny de këriëec ku tëet wic mïth ke thukul keek bikë dhölkuony wicku keek dhiil yök në piir nōnjic athëek, piath ku ciënj wic kōc dööt.

Bï mïth ke thukul tō e ke cath në kä wic bï keek dhiil looi cï keek lueel nhial wën, mïth ke thukul ke akuma ke NSW, abikë dhiil looi cït men de kë lëukë tō në riieldenic, aa bï ke wël tō piiny kāk dhiil biöcth.

Athæk/Riëü

- Ciënjë wenë kɔc kɔk në athæk/riëü.
- Ciënjë (ye jam) apiath në dhëenj/dhuëenj wenë kɔc kɔk.
- Ye luui ku ciënjë apiath në riëü wenë mïth kɔk ke thukul, dupiöc, ku kɔc lui në thukulic.
- Löm piir lɔcök ku ciënjë nɔjic athæk wenë kɔc kɔk.
- Thek kä nhisër kɔc kɔk keek, kä lëukë keek në luɔci ku ciënjë de piir de kuët kɔk.
- Thek kä ke piöc dhal mïth kɔk ke thukul (Duönë/duk mēnh dēt de thukul nɔj kä dhal yeen në biäk de piöc ye tɔnic/dɔl guöp).
- Ye cej alëth piath lɔcök thöj ke alëth cej mïth kɔk keek cī thukul cäk bī keek ya cej në mïth ke thukul kedhia cīt mēn de löj cī thukul tääu piny.
- Ye kä ke thukul ku kä ke dupiöc ku mïth kɔk ke thukul mac (tiŋ) apiath.

Täu ke cīn këræc bī kɔc yök

- Löm ku ye lööj ke thukul ku yön de piöc theek ku kä ye wïc bī keek bɔcɔth në dhöl de duciëk (dhöl ye raan käj luɔci thīn) ku tē yenë raan rɔt mac thīn.
- Ye kë ye këëk (tɔŋ) bëi jaamic bī thök apiath.
- Ye nyin tiit ku ye duciënj de kɔc kɔk ku kä ye keek looi kɔc kɔk cuöp/dööt në dhöl kuöt.
- Ye rɔt tiŋ/mac ku kɔc kɔk apiath.
- Ye tō ke cīn këræc bī yīin yök ku ye kɔc kɔk kuɔny bikë kä yekë keek looi cīkë keek ku kɔc kɔk bī luöi/yiëk këræc.

Kä ye keek looi

- Ye bēn në thukulic në kaam cī löj cäk tē cīn gäu thīn.
- Ye tō ke yī cī rɔt juir/guuir në kaam de kë ye piöc thok ebēn.
- Ye luui arëet në kä ye keek piöc yīic.
- Tääuë tuenj në yīnhom ba kë tō nhial arëet wïc ba yök në biäk de piöc ba dhiil yök.

Ajuier de wëer de thok në telepuun

Na wïc/kɔr ba wël kɔk ke lëk yök ke yī cɔl bāny de thukul. Na wïc raan de wëer de thok bī yīin kuɔny në kakuöön ba keek thiëc, ke yī cɔl Ajuier de Wëer de Thok ne' Telepuun tō në 131 450 ku thiëc raan de wëer në thondu/thuɔŋdu.

Lëkkë raan lui në telepuun namba wïc ba cɔl ku raan lui në telepuun abī yīin yiëk raan de wëer de thok ɔnlaany bī yīin kuɔny në jam. Acīn wëu bī thiëc yīin në ye ajuier/aguier kän.